

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu nišna števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Rusko-italijanska zveza?

Italijanski listi nekaj časa sem silno ropotajo proti Avstriji in drzno zahtevajo, da naj se zedinjena Italija zopet pomnoži za nekaj dežel avstrijskih; radi bi imeli južno Tirolsko, Goriško, Istro s Trstom in menda tudi Dalmatinsko. In da to niso zgolj prazne besede, pričajo demonstracije, ktere lahoni v omenjenih deželah počenjajo, kjer po naznanilih, ki so iz Dalmacije in južnih Tirol došla ministru notranjih zadev, proti avstrijskim gosposkam javno in na tihem rogovilijo. V Val-Saguni so ponoči z vseh vradnih poslopij strgali cesarskega orla, cesarskim častnikom nagajajo, kar morejo, z vojaki pa se skoraj vsaki dan pretepajo. Tudi lahonska konsorterija tržaška mogočno vzdiguje svojo glavo in vradna poročila o dogodkih v Trstu niso nič kaj vesela. Vse to priča, piše se „P. Ll.“ z Dunaja, da hoče italijansko ministerstvo Depretisovo vnanjo politiko proti Avstriji spremeniti, in da se mu sedanjí čas za to zdi najprimernejši.

Pa nihče bi se za bahaško lahonstvo dosti ne zmenil, ker je skušnja pokazala, da se mevžasti in nevajeni vojaki laški ne morejo meriti z vojno avstrijsko, če bi več okoliščin ne pričalo, da se Italija tudi zdaj kakor vselej zanaša na vnanjo pomoč. L. 1859 si je s pomočjo Francozov pridobila Lombardijo, l. 1866 so ji Prusi priborili Benetke, dasi so bili Lahí na suhem in na morji premagani, in dandanes hoče razširiti svoje meje s pomočjo — Rusije.

Že ko je graf Sumarakov bival na Dunaju, zapazili so vsi nenavadno prijaznost njegovo proti poslancu italijanskemu, grafu Robillantu, ki ga je pri odhodu tudi nekaj časa

spremljal; kmalo potem se je z Rima poročalo o neki dalji konferenciji med poslancem ruskim in vnanjim ministrom italijanskim; tudi popotovanje kraljeviča Humberta pa sopruga njegove na dvor ruski, nenadno premeščenje Rusiji priljubljenega diplomata Nigra iz Pariza v Petrograd, nenavadno navdušenje ljudskih zborov italijanskih za Slovane, naglo in lahko porazumljenje gledé izhodnega vprašanja, in še več drugih enakih prikazen priča, da državi med seboj nekaj posebnega snujete. To pa nikakor ne more zadevati Turčije, ker Rusija gotovo nikdar ne bo pripustila, da bi se Italijani na balkanskem polotoku vgnjezdili. To velja tedaj nekemu drugemu, ktere ga pa ni težko uganiti, če se vé, kako italijanski listi proti Avstriji hujskajo, in kako lahoni po gori omenjenih deželah rogovilijo. Tudi je sploh znano, kako Lahí že od nekaj prežé na te dežele, kako neprenehoma čez morje tje proti blaženi Italiji škilijo tržaški lahoni, kterim pa v kljub vsej vnemi za Italijo prav dobro diši kruh avstrijski, in kako ti ljudje razsajajo na južnem Tirolskem ter miroljubne prebivalce celó napadajo z nožmi, odkar je kraljevič Humbert sprejel adresu za združenje z Italijo, ktero so mu bili v Bocenu izročili!

Vkljub vsem jako jasnim znamenjem za zvezo med Rusijo in Italijo pa nekteri vendar nočejo verjeti, da bi bila ta zveza že dognana; mogoče je res, da Lahí pri svoji vroči krvi reč pretirujejo, a tako nenevarna, kakor si jo ti ljudje mislijo, bi ta zveza vendar ne bila. Pravijo namreč, da bi se Avstriji nič ne bila bati vojska samo z Rusijo. Težje bi pač bilo, če bi nas kakor l. 1866 od dveh strani ob enem napadli. A za ta primerljaj se zanašajo na Nemčijo, ki bi nikakor ne pripustila, kakor piše Bismarkova „National-Zeitung“, da bi Italija segla po Trstu, Istri in Goriškem, in bi

ne imela opraviti samo z Avstrijo, ampak tudi z Nemčijo.

Radi verjamemo, da Nemčija nikakor ne bo trpela, da si Laška vzame Trst, Istro in Goriško, a nikakor ne iz ljubavi do Avstrije, ampak iz samopridnosti, ker sama preži na pomorje jadransko. Ni pa verjetno, da bi zaradi tega pričela vojsko, ker bi njena mogočna beseda zadostovala, da ji Italija prepusti vsako deželo, ne da bi bilo treba za njo se vojskovati. Če bi pa vendar le bila primorana prijeti za meč, bi tega gotovo ne storila zaradi tega, da Trst, Istro in Gorico reši za Avstrijo, ampak da z njimi obogati sama sebe.

Ni tedaj pametno zanašati se na vnanjo pomoč, veliko častneje marveč je, da si pomagamo sami. Vsi, ki imajo pravo ljubezen do Avstrije, tedaj priporočajo, da naj se podpirajo državi in cesarju zvesti živelji na južnem Tirolskem; mi pa pristavljamo, da ne samo na Tirolskem, ampak tudi v Trstu, Istri in na Goriškem. Nemški liberalci, ki sedaj zvonec nosijo v Avstriji, so doslej po teh deželah podpirali lahonstvo, da bi vničili slovensko, na Tirolskem pa konservativno stranko. Zdaj pa se vsem, kterim je za obstanek Avstrije resnično kaj mar, odpirajo oči, da vendar vidijo, kam ta politika meri. Da bi le sovraštvo do Slovencev in konservativcev ne bilo zopet večje, kakor skrb za Avstrijo. Slovenci smo bili vsikdar zvesti in za presvitlega cesarja vneti podložniki; nikdar nismo hrepneli po kakšnih posebnih pravicah, ampak zahtevali smo le to, kar je slehernemu narodu za obstanek in za razvoj narodne omike neobhodno potrebno, in kar državne postave tudi vsakemu narodu zagotovljalo.

Vse, kar nemčurski listi pišejo o nezvestobi Slovencev, ki so po njihovem popisovanju na hujski sovražniki države itd., je le hudovoljno

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

III.

Angleška vlada je skrbno pazila na vsako gibanje in početje irskih katolikov. Posebno bodlo jo je v oči dublinsko katoliško društvo. Često bili so shodi prepovedani ali razporeni. Irci so pričakovali od kralja Jurija IV. pomoči in podpore. A ta se ni zmenil za resna vprašanja pri svojem pohotljivem življenju. Tako ostali so zopet zvesti podložniki brez varstva in zavetja. Kolikor več so zginjevale od zunaj kraljestvu preteče nevarnosti vsled strašne nesreče Napoleona I. v Rusiji, toliko bolj grozovita je postajala angleška vlada proti Ircem. To silovitost jasno označuje ukaz, da ne smejo niti v cerkvah niti v stolpih še enega zvona imeti. Neki frančiškan v Limeriku je sklenil, da hoče zvon imeti, ne da bi zapoved prelomil; posvetoval se je z O'Connellom; in na njegov svét obesil je vrh lastne hiše zvon. Reč se mu je obnesla. Katoličani so bili po

več desetletij zopet s slovesnim glasom enega zvona vabljeni k daritvi sv. maše. A tako velik je bil strah v Limeriku, da je še skoro pet let trajalo, dokler so se upali obesiti še drugi zvon, a sedaj v cerkveni stolp.

L. 1812 bil je angleški minister Perceval v preddvoru zbornice zavratno umorjen. Se ve, kdo bi bil tega umora kriv, ako ne irski katoliki, da so si ti lahko z dobro vestjo roke umili. A sumničenje je zadostovalo, da so se jim vse od kralja obljubljene pravice naravnost odrekle. Da je zaradi tega med narodom velika nevolja, razkačenost, vzburjenost bila, ni čuditi se; a O'Connell je bil miritelj, ki je znal utolažiti razdražena srca. Skrbel je, da se katoliška stranka kolikor mogoče učvrsti in ohrani pogubljive nesloge.

Da bi mogel vsim tirjatvam odgovarjati, držal se je strogo vsakdanjega reda. Vstajal je ob štirih zjutraj. Vsak dan je bil pri sveti maši. Potem je delal v svoji sobi, dok se ni podal ob 11. uri v sodnijsko dvorano, kjer je

do 1/4 pregledoval akte. Pri svojih je ostal do 1/27, da si nekoliko odpočije, a na to je zopet pozno v noč študiral. Pri tako železni marljivosti pridobil si je velike vednosti in spretnosti v vseh svojih opravilih.

Njegova slava mu je vzbudila mnogo zavistnih sovražnikov. Tako sovraštvo je dalo l. 1815 povod k činu, ki je dolgo obdajal s temnim oblakom O'Connellovo življenje. Na nekem zboru se je v svoji gorečnosti poslužil besede „beraški“, gledé dublinske občinske gosposke. Neki D'Esterre, preje mornar, pozneje ud dublinskega tržvenega čaha in obče znan strelec, porabil je ta izraz, da pokliče O'Connella na dvoboj. Ko se ni mogel dalje braniti, sprejel je prisiljen dvoboj. Brez strahu izpostavil se je oče šesterih otrok kroglj svojega nasprotnika. D'Esterre je prvi ustrelil, a zgrešil, O'Connell pa je zadel v svojo veliko žalost. Ni si mogel prikrivati, da je oskrnil zapoved svoje katoliške cerkve. Do smrti je obžaloval prenesrečno nezdgo. Skrbel je za

natolcevanje, s katerim skušajo opravičiti, zakaj da avstrijski Slovani v javnem življenju nimajo tistega vpliva kakor drugi narodi. Naj se pa že skoro dejansko vresniči vsem narodom postavno zagotovljena ravnopravnost, po tem bo Avstrija imela na jugu tako hvaležne in za skupno domovino vnete podložnike, da ji za brambo države ne bo treba iskati vnanje pomoči, ker jo bodo zadostno branili lastni njeni otroci.

Jugoslavansko bojišče.

Hrabri Črnogorci so Turke zopet našeskali in jim vzeli trdnjavo Medun. Glavni poveljnik Božo Petrovič o tej zmagi knezu Nikolaju telegrafično poroča:

„Že štiri mesce je, kar vaša junaška vojna oblega Medun. Pod njim smo prestali dve veliki bitvi, v katerih so najsijajnejše zmage bile na strani vaših junakov. V njih je poginilo okoli 10.000 Turka, pa tudi naših bratov je dosti pod njegovim zidovjem ostalo. Ali te žrtve niso bile zastoj. Danes je Medun vaša! 500 turških vojakov, topovi in vsa municija je plen naših vojakov!“

Drugi telegram iz Cetinja poroča, da je vsled radostnega glasa o padu Meduna veliko veselje na Cetinji, mesto razsvetljeno.

Tretji telegram naznanja nov uspeh, namreč, da je turška vojna pobegnila z Visočice in Maljata. Črnogorci so Turke podili do Špuža, vzeli jim orožje, šotore in konje.

Ko je Medun padel, se vojna Derviševa ni mogla več braniti na zemlji črnogorski in se je urno umaknila proti Špužu; Črnogorci so ji bili vedno za petami in so ji vzeli mnogo konj, orožja in šotorov. Vsled te zmage ni le Črnogora Turkov očiščena, ampak tudi Podgorica in Špuž z vojno Derviševo vred sta v veliki nevarnosti.

Slabeje se je godilo Srbom, ki so bili 20. t. m. pod Horvatovičem pri Šiljegovcu in Gredetinu od Turkov premagani in porinjani do Kavnika in Djunisa. Bitev je trpela od devetih dopoldne do šestih zvečer. Černajev je sicer ob štirih Horvatoviču prihitel na pomoč, pa bilo je že prepozno. Zguba je bila na obeh straneh velika, vendar nameravajo Srbi Turke zopet prijeti. Razun prostovoljcev ruskih, ki trupoma prihajajo v tabor Černajevov, poslal mu je v ta namen vojni minister še 4 brigade pešcev, 4 oddelke konjikov in 3 baterije. Ob enem bo general Novoselov Turke prijel v Stari Srbiji in skušal v roke

dobiti Mitrovico, da pretrga zvezo med Bosno in notranjo Turčijo.

21. t. m. so Turki napadli Srbe ob Moravi; posebno hud boj je bil pri Krevetu. Pa Turki so bili povsod premagani.

Srbi svoje zaupanje stavijo v Rusijo, ki je zavrgla pogoje, pod katerimi je hotela Turčija Srbom dovoliti šestmesečno premirje. Nasledek bo najbrže vojska med Rusijo in Turčijo in v Belgradu se je govorilo, da so Rusi že prestopili mejo rumunsko. Istina je, da južne železnice ruske noč in dan prevažajo le vojake in njihove reči, da so v Bukareštu in po vsih krajih do Pruta pokupili vso moko, ječmen, oves in seno, ki je bilo dobiti, in da se bode boje kmalo tudi prepovedalo žito izvaževati iz južnih ladišč ruskih. Novine so tudi poročale, da hoče Rusija Rumunski pripomoči h kraljevi časti, če jo bode Rumunska podpirala v vojski s Turki. Turčija to dobro vé, zato se Rumunski prilizuje, kar more, in ji obeta razne pravice; pa vlada se za te turške obljube dosti ne zmeni in se pripravlja na vso moč za vojsko ter tudi ne skriva, da bode vojna rumunska čez zimo že bivala na Bulgarskem. V ministerskem svetu se je sklenilo, da se vojna začne 28. t. m. zbirati ob podonavski meji; višje poveljništvo neki prevzame knez Karol sam. Za gotovo se pripoveduje, da je Rumunska Turčiji že vojsko napovedala.

Da vnanje države Rusiji ne bodo delale zaprek, skrbeli so ruski državniki že prej in pridobili celo Angleško, ki se je s prva nekako najbolj za Turka poganjala. Ni še dolgo tega, kar so vnanje vlade gorele za pomirne pogoje turške, zdaj pa priporočajo nasvete ruske. Najdalje se je neki upiral grof Andrassy in s tem menda pouzročil govorico, ki se je razširjala na dunajski borzi, da je cesarju že izročil svojo odpoved, naposled pa je sklenil ostati pri tricesarski zvezi in se je nemudoma podal v Budapešto, da bi tudi brate Madjare pridobil za svojo Ruskej prijazno politiko. To menda je tudi vzrok, da se nemški liberalci v državnem zboru dunajskem niso mogli zediniti o interpelaciji glede zadev na Turškem, in da so v središčinem klubu mnogi poslanci in dr. Plener tudi celo v klubu levičnikov živo priporočali porazumljenje z Rusijo. Le kratkovidni in za blagor Avstrije ne posebno vneti ljudje zamorejo prezirati nevarnost, koja proti Avstriji, če bi se zamerila Ruski, ali ž njo pričela vojsko, kakor so nedavno Madjari hoteli, ki tudi zdaj še nameravajo sklicati neki ljudski shod, ki naj bi oporekal zvezi z Rusijo.

Bog pogubi malopridneža“. Jedva zapustil je kralj ubogo Irsko, ko ni več mislil na revščino in pravico irskih katolikov; in prav piše lord Byron o njem: „da je Irsko tako odkritosrčno ljubil, kakor svojo nesrečno ženo, katero je pijan k oltarji peljal in pijan do gomile spremljal. To je bil representant kraljestva angleškega, trdnjava državljanske in verske svobode.“

Od l. 1822 namestoval je nevrednega kralja marquis Wellesleg, ki je bil od katolikov z veseljem pozdravljen, posebno ker je bila njegova žena katoličanka. A Ircem neugodne razmere se niso spremenile. O'Connell je razposlal tudi v tem letu več očitnih pisem, je držal zборе in govore, je protestiral in se trudil, a prepričal se je, da, ako hoče svojo nalogo popolnoma izvršiti ter dospeti do znamenovanega si cilja, mora z nova vse žile napeti in s pomnoženimi močmi poprijeti se dela. Bil je sedaj v svojem 48. letu, v svojej moškej kreposti, pri najboljšem zdravju. Vpliv njegov na irsko ljudstvo je bil velikanski.

Politični pregled.

V Ljubljani, 23. oktobra.

Avstrijske dežele.

V državnem zboru so razun Fanderlika in tovaršev, med katerimi so tudi grof Barbo, dr. Vošnjak, Pfeifer, Nabergoj in Vitežič, tudi liberalci vlado interpelirali o zadevah na Turškem. Kakor poročajo novine dunajske, so bili liberalci jako različnih misel in interpelacijo je podpisalo le 112 poslancev. Nemški liberalci vprašajo, je li vlada glede zadev turških po dolžnosti svoji vplivala na vnanje ministerstvo? Kako se je to zgodilo in hoče li prevzeti odgovornost za dotično politiko avstrijsko-ogerske monarhije? Tudi žele zvedeti, je li vlada skrbela za to, da Avstrija ostane mirna, če se na iztoku vname vojska, in ni li hrepnela po pridobitvi novih dežel? Interpelacija se je izročila ministerkemu predsedniku.

Pri obravnavi o službeni pragmatiki vradnikov je dr. Vošnjak omenil, kako so v Idriji nekemu rudarskemu uradniku zarad „nepokornosti“ vstavili plačo in prepovedali službovanje, ker je pri srenjskih volitvah agitiral za narodne kandidate, ne da bi bili reč prej preiskovali in mu dali priliko, da bi se bil mogel zagovarjati.

Pri prvi seji 19. t. m. je denarni minister zbornici predložil proračun za prihodnje leto, iz kterega je razvidno, da bode državi zopet primanjkovalo okoli 23. milijonov gold.!

Koroški deželni glavar, grof Goes, se je službi svoji odpovedal.

Gališki državni poslanec knez Jurij Czartorijski se je poslanstvu odpovedal. V državnih krogih je to napravilo tem več hrupa, ker se govori, da hoče tudi grof Hohewart poslanstvu dati slovo.

Ogerski poslanec Helffy je hotel 21. t. m. v denarnem odseku sprožiti razgovor o sedanjih političnih razmerah, pa ministerski predsednik Tisza ga je potolažil, da je molčal. — Z Dunaja se „Politiki“ piše, da hoče vlada preiskavo zoper Miletiča in Kasapinoviča vstaviti. Glavna priča zoper Miletiča je bil nek Rankovič, ki je pa sam zarad goljufije in ponarejevanja menjic v preiskavi, pri kateri je preklical vse, kar je prej zoper Miletiča pričal in rekel, da je bil k temu po drugih zapeljan.

Vnanje države.

Srbski knezevič je bil 15. t. m. v Bel-

vdovo in hčer umorjenega, in večkrat so zapazili, da je gredé mimo hiše, v kateri je D'Estere stanoval, klobuk raz glave vzel ter molil za zveličanje njegove duše.

Stanje katolikov je bilo v teh letih slabo; sila je bila velika; in vsled sile so se množile hudobije. O'Connell je napejal vse moči, da reši sodeželane žalostne pogube. Razglasil je l. 1819 prvo javno pismo, v katerem navdušuje svoje brate k vzajemnosti in strpljivosti. To je storil tudi l. 1821. V tem letu je obiskal Irsko kralj Jurij IV. Stopil je na suho v nezavednosti vsled nezmerne zavživanja močnih pijač. Vendar Irci so ga sprejeli lojalno, dasi jim ni bilo ničesar dobrega in veselega pričakovati od tako zanemarjenega, nevrednega, zvitega pohotneža. O'Connell mu je poklonil celó lavorov venec. Kralj mu je to pozneje povrnil na način, ki je bil vreden Jurija IV. Ko se je namreč po emancipaciji O'Connell z drugimi poslanci kralju predstavil, mrmral je ta pred seboj: „Tam-le je O'Connell,

Kakor da bi se hotel nekoliko pripraviti za prihodnje veliko delo, potuje v južno Francijo. A kmalo se vrne k svojej težavnej nalogi.

O'Connellu prva skrb je bila, da skupi in sklene moči pojedinih irskih katolikov; kajti spoznal je iz svoje 23letne skušnje, da ostane vse prizadevanje brez zdatnega uspeha, ako ga ne podpira vse ljudstvo z združenimi močmi. Vtemeljel je torej s svojim iskrenim prijateljem Shielom 12. maja 1823 „Irsko katoliško društvo.“ Ubožnejši udje so plačevali po 1 šiling (6 krajcarjev), premožnejši 1 sterling. Nameu tega društva je bil, s postavnimi sredstvi boriti se za emancipacijo katolikov. Tudi osebne druge vere so imele pristop k občnim zborom in sicer brezplačno. O'Connell se je s tem drugovercem jako prikupil, tako da mu niso nagajali pri vsakej priliki. Vodila ga je misel: emancipacijo imajo Irci pričakovati od protestantov, zato je koristno, ako imajo tudi ti priložnost, seznaniti se s sredstvi mirne rešitve irskega vprašanja.

gradu krščen. Cara ruskega je nadomestoval glavni konzul Karcov.

Ruski carjevič se je iz Livadije, kjer je z očetom svojim konferiral, podal na Dunaj, v Berlin in London, da dožene zadnje dogovore o zadevah na Turškem, o katerih so se imenovane vlade po tem takem v glavnih načelih porazumele.

Grško ljudstvo se vedno bolj vnema za vojsko s Turki. Grški kupci v Odesi hočejo vladi v ta namen podariti desetino svojih dohodkov, iz Aleksandrije je došlo 80.000 drahmov za pomnoženje brodovja, Grki v Marseillu in Manchesteru pa pošljejo vsaki po eno, z vsemi potrebnim preskrbljeno baterijo.

Izvirni dopisi.

Iz kamniškega okraja, 18. okt. († Č. g. Dolenc.) V sredo, 11. oktobra, se je v fari sv. Martina v Spodnjem Tuhinu sošlo 22 duhovnov, in mnogo vernega ljudstva. Ta dan so se namreč izročili materi zemlji telesni ostanki dobrega dušnega pastirja in zvestega duhovskega tovarša, ranjkega gospoda Lukeža Dolenca. Smrt ga je nanagloma v sredi njegovega gorečega delovanja pograbila, umrl je za mrtudom. Kaj je bil ranjki posebno Šmarski fari, to bodo farmani še le zdaj prav spoznali, ko preblagega duhovnega očeta več ni. -- Moramo reči, da popolnoma resnične so besede č. gosp. pridigarja, da je bil ranjki moder, goreč spovednik, nevtrudljiv oznanjevalec božje besede, ker je več časa celó po trikrat ob nedeljah in praznikih oznanoval božjo besedo, zraven pa še šolske in druge otročiče v krščanskem nauku podučeval; z eno besedo, bil je ves goreč, poln svete vneme za božjo čast in pravo blagostanje izročeni mu ovčic, gostoljuben, silno prijazen, pa tudi močno radodaren in usmiljen; razdelil bi bil revežem kmalo več kot je imel. Zamogel bi bil o sebi reči: prazen sem na svet prišel, prazen odidem s sveta, kakor so menili g. pridigar. Zguba je toraj res velika bodi si oziroma na duhovski stan naše škofije, kjer je pomanjkanje dobrih gorečih delalcev v vinogradu Gospodovem vedno občutnejši, in posebno še z ozirom na šmarsko faro, ki je v ranjem zgubila zares skrbnega, dobrega očeta, modrega, odkritosrčnega svetovalca, gorečega oznanovalca božje besede in vnetega, pobožnega delilca najsvetejših skrivnost. Ta zguba je pa še tem britkejši, ker je prišla popolnoma nenadna, nepričakovana, tem britkejša,

ker kolikor toliko zakrivljena po lastnih farmanih t. j. nekterih nevhvaležnikih, ki so občutljivemu srcu blazega ranjkega svojega duhovnega očeta toliko žalosti navpravljali. Komur so znane okolišne te fare in ranjkega, mora le reči: Gospod se je usmilil zvestega svojega služabnika, ter rešilši ga britkost in trpljenja sedanjega sveta, ga je poklical v boljše deželo — po plačilo; fari pa je odtegnil dobrega očeta, ker ga ni bila vredna. Naj si je ranjki še tolikanj trudil vse duhovske dolžnosti sam spolniti, ker zbog pomanjkanja duhovnov in tudi zbog prepričlega kaplanskega plačila duhovnega pomočnika ni mogel dobiti, naj je imel pri tem še toliko in zanj tako občutnih stroškov, naj si je še toliko prizadeval vsaj tega ali unega v pokoju živečega duhovna za svojo faro pridobiti, da je ob nedeljah in praznikih le maševal, vse drugo kakor po trikratno oznanovanje božje besede na dan, vse spovedovanje in previdovanje v obeh nekterih nevhvaležnikih ni bilo nič, pri sleherni priliki so mu očitali, da je le on kriv, da kaplana ne dobijo in da ako bi on proč šel, bi drugi fajmošter precej kaplana dobili. Kdo po vsem tem ne bi spoznal, da le milosti božji in potrpežljivosti blazega ranjkega se ima pripisovati, da njegovo blago rahločutno srce, tako mnogokrat užaljeno po nevhvaležnosti nekterih zarobljencev ni že poprej zadeto od enacega udarca biti nehalo.

Ko so po vsi šmarski dolini farni kakor tudi podružniški zvonovi tako žalostno zadoneli ter farmanom naznanili grozno zgubo, moral je strah, žalost in britkot prešiniti mozeg in kosti onih, ki so še v zadnjem času blazega ranjkega s svojo predrznostjo in nevhvaležnostjo užalili, ter s tim morebiti še prav posebno njegovo nenadno naglo smrt prouzročili. Pa kaj pomaga vsa ta žalost, ves strah zdaj — ko ljubega očeta le več ni! Da bi vsaj zdaj spoznali svojo napako in se spokorili, predno jih doleti pravična roka božja, kakor so gosp. govornik omenili! — Gotovo Šmarčani nikdar pozabili ne bodo, kako čudno žalostno so se ranjki njih duhovni oče od njih poslovili. Njih poslednje besede so bile na roženkransko nedeljo, ko so žalosti in bolehnosti vsi prevzeti komaj jutranje opravilo skončali. „Naj vse to (namreč, kako z menoj, svojim duš. pastirjem počenjate), so rekli, duhovska in deželska gosposka zvé, joj, kakošno ime bo naša fara dobila? kako? kedaj boste uslišani, kadar boste kaj prosili?“ Res, žalostna poslopitev, posebno če se pomisli, da izgovoril je te besede dober in goreč duhovni

pastir, tako skrben duhoven oče, kot je bil rajni gosp. fajmošter.

Ves ta silno žalosten dogodek utegne pa vendar-le k dobremu služiti, zlasti ako se bo od dotičnih strani primerno na to vplivalo. Smemo se zanašati, da se to gotovo ne bo prezrlo. Zato bo morda ravno ta udarec, ravno ta strašni pretresljeji predramil tudi one iz njihovega spanja, ktere dozdej vse klicanje milo kot ostro blazega ranjkega prebuditi ni zamoglo. Zdej ravno pridejo k besedi boljše farmani, kterim dozdej nasproti nesramnemu obrekovanju in natolcevanju nekterih zanikarnežev ni družega kazalo, kot po mislih ranjkega vred molčati in na tihem žalovati, ako se niso hoteli ne le prazno prepirati, ampak tudi ruvati in pretepati. Zdej zamorejo onim nevhvaležnikom zabiti zagojzdo, ktere njihov opravljivi jezik ne bo mogel tako lahko izdreti.

Vedno so godrnjali: da le družega fajmoštra dobomo, dobili bomo precej tudi kaplana. Tako dolgo ste nam ranjkega dražili, da smo jih morebiti ravno zavoljo vas toliko prezgodaj zgubili. Zdej tedaj mesto obljubljenih dveh duhovnov še enega nimamo; ako pa višje prosimo, da bi nam poslali kakega dušnega pastirja, dobimo le odgovor, da se moramo prej učiti duhovski stan prav ceniti, potem še le naj pridemo duhovna prosit. Taka, sicer žalostna skušnja, zla tedaj mnoge zmodriti ne le v šmarski fari, ampak tudi v okolici in drugod, kar je silno potrebno v sedanjem času, ko liberalizem v svoji zagrizenosti zoper vse, kar je katoliškega, tako silno udriha, po cerkvi in njenem duhovenstvu, bodi si po časopisih, gostilnicah, štacunah, javnih trgih itd., da se res ni čuditi, ako nekteri delajo z duhovenstvom, kakor da bi bilo kako malovredno blago, ki se pobira kar tamkaj na cesti, ali pa kupuje na očitnem trgu za par grošev. Upamo, da tudi naše častito duhovenstvo samo in zlasti še višje le predobro vé, da s samim vstrezanjem in mazanjem ni pomagano nikomur.

Z Dolenskega, 22. oktobra. (Prijazna beseda organistom, cerkvenim predstojništvom in drugim.) Petje sploh, zlasti cerkveno petje na Kranjskem po deželi žalibog že ena leta peša, v nekterih krajih celó hira. Naj mi bo kot staremu orglavcu in pevcu dovoljeno odkrito povedati nekatere vzroke, zakaj v tej zadevi ne napredujemo: zakaj organisti veselje zgublajo do petja in ljudstvo več tako rado ne poje, kot njega dni; pa tudi nekaj opomb razodeti, kako bi se tej škodi v okom prišlo.

Odkar je po postavi učiteljska služba ločena od cerkvene t. j. organistove, se v c. k.

Sklenilo se je na dalje, da se mora vsak predlog zapisati, da ne sme nijeden ud razun onega, ki je stavil predlog, dvakrat o istej reči govoriti; da se mora vsak predlog teden dni preje naznaniti; da imajo vsi časnikarski poročevalci pravico, udeleževati se zborov; da se zamore izvanredni zbor sklicati, ako tirja to 20 udov; da mora vsak, ki je pričujoč, med zborovanjem sedeti, razve govornika; da je sobota redni dan zborovanja, in da se ima zborovanje pričeti, kakor hitro je popoldne ob 3. uri 10 udov zbranih.

Na tej podlagi pričelo je društvo, kteremu je bil O'Connell oživljajoč duh, svoje blagovito delovanje. Pokazal se je v kratkem obilen sad skupnega, navdušenega delovanja. O'Connell si je pridobil hipoma srca milijonov irskih katolikov. Kjerkoli je bil kdo v zadregah in stiskah, poiskal si je svéta in pomoči pri katoliškem društvu. Zagovarjalo in branilo je ono svete pravice preziranih Ircev. Vplivalo je mogočno na javno mnenje, ki je

spet na sodnike, kterim so bili pregosto ubogi najemniki brez usmiljenja izročeni, blagotvorno delovalo. Na zvestih katoliških duhovnikih imelo je društvo neomahljivo zaslonbo, ki se ni pripogibala vsakemu vetriču.

A to vzajemno, vspešno bojevanje Ircev vzročevalo je angleškemu parlamentu velike zadrege in sitnobe; zato so si lordi glave belili, kako zatreti to nepovoljno postopanje katolikov. Urno si pomagajo iz mreže. Skovali so novo postavo, ki je bila protivna katoliškemu društvu. Katoliki so vlagali peticije proti takej silovitosti; ali že a priori se je sklenilo, da se nimajo poslušati, še manj pa uslišati. O'Connell sam je potoval v tej zadevi v London, kjer se je hrabro poganjal za pravice. A ministri so trdili, da po takem potu, po tacih društvih, s takimi sredstvi si nikakor ne morejo katoliki svojih zahtev priboriti. Bila je stara komedija. Mirovali so katoliki. Zmenil se ni nikdo za njih opravičene prošnje; tirjali so javno svoje pravice, bili so sovražniki

vlade. Le eden protestantskih lordov se je očitno izjavil, da sam plačuje k društvu katoliškemu.

Vsled omenjene postave bilo je društvo razpuščeno. Dasi se je O'Connell 1. junija 1825 iz Londona brez vspeha na Irsko povrnil, bil je vendar z velikim veseljem in navdušenjem sprejet. Oklepalo se je vse njega kot svojega rešitelja in osvoboditelja. Ljudstvo ga je zvalo „kralja Daniela“. Pridobil si je že v tem času tako čarobno moč čez svoje ljudstvo, da je na milijone ljudi samemu migljeju tega priprostega moža skazovalo nepogojno pokorščino. Zamogel je pred vsim svetom ponosen biti, da je stal na čelu pol milijona lojalnih a na boj pripravljenih mož. Le njegovemu mirnemu značaju, njegovej skromnosti in previdnosti ima se angleška vlada zahvaliti, da niso Irci nikoli zgrabili za orožje pri tako dolgotrajnem boji za svojo eksistenco.

(Dalje prihodnjič.)

učiteljskih izobraževaliških ne podučuje več v orglanju in petju, kakor nekdanj, in tako pripravniki ne dobivajo veselja do lepe godbe, do milega petja; kako hočejo potem kot učitelji na deželi v nemati mladež za to krasno umetnijo! — Naj bi vis. šolske oblastnijspe vpeljale ta predmet mesto kakega manj važnega v pripravnico. —

Ako je učitelj tudi organist, mu to ni, kakor nekteri mislijo, v nečast, ampak pri poštenih ljudeh v posebno priznanje in spoštovanje, koristi pa tudi materijalno njemu, kakor tudi farni občini, zlasti tam, kjer si zaradi revščine posebnega samostalnega orglavca najeti in vzdrževati ne morejo.

Delavec je plačila vreden, pravi star pregovor; ali čuje se iz marsiktere fare na Kranjskem, da farani zahtevajo od učitelja, da bi jim zastoj, ali le za kake solde v cerkvi orglal ter pevce podučeval. — To je drugi in velik zadržek napredovanja v cerkvenem petju. — Ker ta uk prizadeva veliko truda, naj bo trud tudi primerno plačan učitelju kot organistu in pevovodji, in sicer na tisti način, kakor druge cerkvene potrebe. Saj lepo vbrano petje gotovo božjo službo najbolj povzdiguje in povečuje; toraj naj bi č. g. fajmoštri in drugi cerkveni predstojniki privoščili za ta posej dostojno plačo in ljudstvu priporočevali to blago stvar; organisti pa naj bi ne bili preveč sebični!

Ena največjih zaprek v spodobnem cerkvenem petju je vedno premenjevanje pevk. — Komaj jih organist poišče in si pridobi za kor, ter jim grla nekoliko opili in izuči, že mu hrbet obračajo in pesem se glasi: orgulaš, poišči si spet drugih in uči ter ukvarjaj se zopet od konca s „Sveto“, „pred Bogom“ itd. Pisavec teh vstic je v 33 letih svojega cerkvenega službovanja nič več kot 12 korov imel. O uboga pljuča organistova! Vrh tega se pa orglavcu še nemarnost očituje, da cerkveno petje je za nič, da se vedno ena in tista — po bravčevu — poje, da je ni slišati latinske maše ali kake sole itd.

Zato naj bi slavna cerkvena oskrbnitva tudi pevcem in pevkam iz srca vdana bila, ter jih podpirala, navduševala za korsko petje z besedo in dejanjem t. j. materijalno.

Da cerkveno petje po deželi ne napreduje, je zelo važen vzrok pomanjkanje pripravnih napevov in not.

Orglavce je navadno siromak tudi v denarstveni zadevi, in si ne more potrebnega godbinega gradiva iz svojega žepa omisliti, kajti muzikalije so navadno drage; na posodo jemati in prepisovati glasbene izdelke orglavcu kot učitelju pri današnjih okoliščinah čas ne pripusti. Kaj je tedaj početi? Jaz mislim tako-le: Cerkvena predstojništva naj bi skrbela, da pride cerkveni kor v posest vsih do sedaj izdanih napevov in kompozicij, naj bi jih inventarno zaznamovala in ohranila pri cerkvi, ter organista za-nje odgovornega imela.

Naj bi se na nobenem farno-cerkvenem kuru ne pogrešale prelepe skladbe vrlopridnega nepozabljivaga ranjcega Riharja. Kaj dobro bi bilo, da bi posamezne pole njegovih kompozicij vkup dobivale se v zvezku.

Pri vsakem kuru na kmetih naj bi še sledeča muzikalna dela bila: Muzik. časopis Kam. Mašekov „Cecilija“, vrlo lepe kompozicije Nedvedove, v cerkvenem duhu sestavljene kompozicije Försterjeve, Grbčeva Lira sionska, L. Belarjeve maše in Tantum ergo, na katerih lepoto pa lahko izvrševanje posebno opozorjem prijatelje cerkvenega petja, Vavkenove in pat. Angelikove zbirke itd.

Naj bo pri tej priliki marljiva „Glasbena matica“, ktera izvrstne poštene svetne in cerkvene napeve izdaja, priporočena. Tu omenjene in druge cerkvene godbine izdelke, ktere cerkvenim prvakom živo priporočam, naj bi v prodajo kak knjigotržec prevzel in jih v časopisih objavljaj. To početje bi bilo v korist cerkvenemu petju, v podporo skladateljem, ki tožijo, da za svoj trud ne dobivajo ne pripoznanja ne plače, ker se občinstvo za napredek premalo briga, ter v podporo in muzično izurjanje organistov.

Konečno naj bo še omenjeno, da naj se petje v ljudski šoli bolj izdatno, praktično podučuje, naj se dolgočasni napevi, ki so v berilu natisnjeni, namestijo z bolj mičnimi domačimi melodijami, ki bodo tudi odraščeno ljudstvo mikale in vemale do petja; da tako zginejo tiste kolobocije, ki jih mnogokrat kak „urlaubar“ doma raztrosi, ter se čule kot nekdanj mile, krasne domače in cerkvene pesmi na prostem polji, v družbah in v cerkvi na veselje človeštvu in v čast božjo.

Star organist.

Iz Iovantinske škofije, 23. okt. († Franc Klinc.) Zadnji čas je zgubila naša vladikovina zaporedoma tri vrle, še mlade duhovnike. Meseca majnika smo pokopali v Vojniku ondašnjega kaplana g. Kavčiča, julija pri Novi cerkvi g. Žumarja, in danes (23. okt.) v Konjicah g. Franc Klinca. Z lahko vestjo rečemo, da vsi trije so žrtve svojega trudapolnega poklica. Bog daj, da bi bila vrsta takih žrtev zdaj končana.

Brali smo pred nekaj časom po novinah, da se je v Meran-u ustanovilo neko društvo v podporo hirajočim duhovnikom. Bog daj blagim ustanovnikom dober uspeh! Pri tej priložnosti prosimo tiste naših sobratov, ki so s posvetnim blagom obilnejše od drugih oblagodarjeni: naj posnemajo izgled našega mil. knez oškofa, ki so v podporo onemoglim duhovnikom ovemu društvu darovali 100 gold. In kako lahko bi ne mnogoteri — pa nekteri — znatno svoto žrtvovali v to svrhu!

R. g. Klinc je bil bistre glave, vedno, že v dijaških letih naroden z dušo in telom, pobožnega srca in vnet za vse dobro. Bog mu daj večni mir!

Razne reči.

— Iz Idrije se preseli rudarski sovétnik Exeli v Píbram in iz Píbrama pride v Idrijo sovétnik Čermak.

— Morilca pismonoše na Dunaji, o čegar umoru smo zadnjič poročali, so že vjeli v Franzensfeste na Tirolskem. Ime mu je Henrik Francesconi, po rodu je Lah in je hotel na Laško uiti. Prej je bil v Celovcu kupčijski korespondent.

— Svarilo! Zima se približuje, treba toraj tople obleke. Ta okoliščina obrezanim poslancem neke dunajske firme prav dobro služi, da si svoje žepe polnijo. Po Celju se potikata 2 taka izvoljenca ter hvalita svoje svilnate (!) košulje (Nachtjankerl) in žalibog ne brez vspeha! Pokaži vsakemu vrata, ki te nadleguje. Ne kupuj nikdar od neznanih potepencev, ki se ti bodo debelo posmehovali, če so te opeharili. — Da se občinstvo obvaruje, škode naj č. vredništva slovenskih listov objavijo ta opomin.

— Poselski list. Naše gospé in gospodinje so lahko še vesele in zadovoljne, dasi imajo s posli, kuharicami in krščenicami dokaj opraviti, in nektere vedno tožijo, da človeka

prav res ušesa bolé. Dotlej pri nas, piše „Politik“ v Pragi, ni dospelo, dokler je na Sprevi v Atinjah t. j. v Berlinu, kjer so si posli napravili lasten časnik „Dienstboten-Zeitung“. V ta časnik opisujejo se vse tiste gospodinje, pri katerih ni móči obstati, kjer pri sebi nosijo ključ do hrama za jedi, do kleti, ktere same hodijo na trg, krščenic spremljajo v klet in drvarnico, kedar je prinesli oglja in drv, in ktere so proti poslom vedno pibre (spintek in mevtek) itd. Vsi posli so se pomenili, da k gospodinji, ktera bo trikrat v letu v poselskem listu imenovana, nobeden več v službo ne gre. Vredujejo pa list vojaci pa vatrogasci, ki vse te razmere bolje poznajo. Dokler ljubljanske kuharice in krščenic ne dospejo do tega orožja, naj gospodinje se potolažijo in naj usmiljenje imajo z vsemi tistimi posli, ki dobre volje le pogrešajo še vgodne spretnosti.

— Nekaj posebnega. „Nu, saj pravim, moja žena je pač nekaj posebnega; nihče je ni hotel, jaz sem jo pa vendar dobil!“

Umrli so:

Od 20. do 21. okt. Alojzija Jentel, okr. ranocelnika hči, 32 l., za pljučno sušico. Anton Slavik pl. Nordenbusch, oberstlajt. v pokoji 60 l., za oslabenjem. Elizabeta Žnideršič, dninarca, 62 l., za razlivom v pljučn. Marija Kralj, šivilja, 26 l., za oslabenjem čutnic. Ana Kajne, urad. sluge o., 3 m., za shujšanjem. Franc Rodé, trgovec z lesom, 46 l., za jetiko.

Telegrafične denarne cene 23. oktobra.

Papirna renta 61.65 — Srebrna renta 65.60 — 1840letno državno posejilo 107.50 — Bankina akcije 811 — Kreditne akcije 146.40 — London 124.80 — Srebro 105.50 — Ces. kr. cekini 5.99 20frankov 10.—

Trgovska hiša v velikem trgu na Štajarskem želi in sprejme précej

dva učenca

z jako ugodnimi pogoji. Stara naj bota vsaj po 14 let in naj imata dobra spričevala o dovršenih šolah.

Več o tem se izvé pri gosp. Ivanu Fabijan-u v Ljubljani — Valvazorjev trg nasproti gimnazijskemu šolskemu poslopji hiš. št. 2. (63-1)

Prečastiti duhovščini in vsim cerkvenim predstojnikom

priporočam podpisana svojo bogato zalogo mnogovrstnega blaga za vsakoršno cerkveno obleko, ter tudi izdelane mašne plašče, pluvijale in dalmatike; bandera, baldahine in banderčeka pred sv. Rešnjim Telesom. Dalje imam v zalogi blago in izdelano cerkveno perilo, kakor albe, koretije, korporale in raznovrstne rutice. Staro cerkveno robo jemljem tudi v zameno ali v popravo in predelovanje, kakor kdo želi; sprejemljem ravno tako vsa dotična vezanja.

Imam tudi v zalogi pozlačene oltarne šopke, svetilnice, križe, svečnike itd.

Z besedo: sprejemljem ter vestno izvršujem vsako dotično naročilo in sicer ročno in poštено, kolikor mogoče po najnižji ceni.

Ana Hofbauer,
pred mostom.

(57-4)